

N:o 15.

Ank. till Riksd. kansli den 10 april 1895, kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets memorial, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

Till konstitutionsutskottet hafva, på derom hos vederbörande gjord framställning, blifvit öfverlemnade de under tiden från och med den 15 januari 1894 till och med den 14 januari 1895 i statsrådet förda protokoll, nemligen öfver:

justitiedepartementsärenden från och med den 18 januari 1894 till och med den 14 januari 1895;

justitieärenden från och med den 2 februari 1894 till och med den 31 december samma år;

utrikesdepartementsärenden från och med den 9 februari 1894 till och med den 14 januari 1895;

landtförsvarsärenden från och med den 26 januari 1894 till och med den 14 januari 1895;

sjöförsvarsärenden från och med den 26 januari 1894 till och med den 14 januari 1895;

civil- och finansärenden från och med den 16 januari 1894 till och med den 14 januari 1895; samt

ecklesiastikärenden från och med den 16 januari 1894 till och med den 14 januari 1895.

Vid den granskning af dessa protokoll, som, i öfverensstämmelse med grundlagens föreskrift, blifvit företagen och nu fullbordad, har utskottet hvarken funnit skäl att emot någon statsrådets ledamot tillämpa § 106 regeringsformen eller ansett anledning förekomma att framställa någon anmärkning på grund af § 107 af samma grundlag;

hvilket utskottet får för Riksdagen tillkännagifva.

Stockholm den 1 april 1895.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

af herr *Ljungman*;

af herrar *Elowson*, *Olsson* i *Maglehult*, *Vahlén*, *Bengtsson* och *Johnsson*, som yttrat:

»(Protokoll öfver ecklesiastikärenden den 2 november 1894, punkten 17.)

Eforus' öfver Lunds stifts allmänna läroverk underdåniga skrifvelse, hvarmed eforus, efter att hafva utfärdat kungörelse om ledighet af rektorsbefattningen vid läroverket i Malmö, till Kongl. Maj:t insändt inkomna ansökningshandlingar samt afgifvit underdånigt utlåtande och förslag i ärendet.

Föredragande statsrådet hemställde, att Kongl. Maj:t täcktes förordna lektorn vid allmänna läroverket i Helsingborg *Per Hjalmar Söderbaum* att från och med den 1 januari 1895 till den 1 juli 1900 bestrida ofvan omförmälda rektorsbefattning, med rätt för honom att under denna tid såsom arfvode uppbära den för samma befattning anslagna lön och åtnjuta öfriga dermed förenade förmåner äfvensom att i sin egenskap af lektor enligt fastställda grunder uppflyttas i högre lönegrad.

Inom dertill i ofvannämnda kungörelse utsatt tid hade hos eforusembetet elfva sökande anmält sin önskan att till tjensten komma i åtanke. Uti sitt underdåniga utlåtande gaf eforusembetet förord åt en annan än den som blef nämnd och anförde dervid, att denne andre hade i fråga om erfarenhet och öfriga egenskaper, som företrädesvis erfordras hos styresmannen för ett läroverk ett bestämdt och afgjort företräde framför sina medsökande och att han derjemte visserligen icke vore dem i kunskaper och insigter underlägsen.

Af handlingarne framgår beträffande den utnämndes kunskaper,

att han, som är född den 1 augusti 1840, i filosofiekandidatexamen den 31 januari 1866 erhållit uti 8 ämnen 12 hela och 2 halfva betygsenheter, deribland icke i något ämne laudatur eller berömlig,

att han i disputationsexamen för graden den 26 maj 1866 undfått såsom betyg i afseende på så väl författandet som försvaret approbatur,

att han såsom sökande till en adjunktsbefattning i latin, grekiska och franska aflagt undervisningsprof och därför den 12 oktober 1867 erhållit betyget cum laude approbatur, hvilket betyg, särskildt med hänseende till undervisningen i latin och grekiska, med nöje honom tilldelades,

att han den 24 och 25 maj 1869 för sökt lektorsbefattning i latin och grekiska aflagt dels katederprof dels ock undervisningsprof i så väl de båda nyssnämnda ämnena som i svenska språket och dervid undfått för katederprofvet vitsordet approbatur och för undervisningsprofvet likaledes approbatur,

att han från trycket utgifvit, förutom gradualafhandling och lektorsdisputation, »Berättelse om resa företagen sommaren 1879 för att taga kännedom om realskolors i Tyskland organisation, undervisningsplan och lärometod», samt »Uppsatser i pedagogisk tidskrift, 1:o Om första undervisningen i grekiska, 2:o Anmälan af Boethii latinska elementarbok».

Om man vid genomläsningen af ansökningshandlingarne i den ordning, desamma äro statsrådsprotokollet bilagda, begränsar den detaljerade jämförelsen till de fyra sökande, hvilkas meritförteckningar förekomma näst efter den utnämndes, så finner man i fråga om kunskaper,

beträffande den 1:ste i ordningen,

att han, som är född 1851, den 28 maj 1875 erhållit i filosofiekandidatexamen enligt 1870 års stadga uti 7 ämnen 10 hela och 2 halfva betygsenheter,

att han den 29 maj 1878 undfått i filosofie licentiatexamen för den skriftliga afhandlingen med beröm godkänd och för den muntliga examen uti 3 ämnen 5 hela betygsenheter och 1 half,

att han den 19 oktober 1878 erhållit i disputationsexamen för graden vitsordet med beröm godkänd för så väl författandet som försvaret,

att han såsom sökande till lektorsbefattning i historia och modersmålet aflagt undervisningsprof i dessa ämnen äfvensom i tyska språket och såsom betyg den 7 december 1881 erhållit i historia berömlig, i modersmålet med (utmärkt) beröm godkänd och i tyska språket godkänd,

att han har från trycket utgifvit, förutom sin gradualafhandling, »Sveriges politiska förbindelser med Frankrike före Gustaf II Adolfs tid (1880)», »Ett bidrag till den väpnade neutralitetens historia i Norden (1881)», »Om Sveriges förbindelse med Nederländerna från äldsta tider till år 1614 (1885)», »Hvilken är den enklaste, nyttigaste och tacksammaste läroverksreformen? (1886)», »Handbok i dansk och norsk vitterhet för svenska skolor (1887)», »Handbok i svensk vitterhet till skolornas tjänst (1889)», dessutom smärre uppsatser, recensioner och dylikt af pedagogiskt och historiskt innehåll i Ny svensk tidskrift, Pedagogisk tidskrift, Nordisk familjebok, Folkskolans läsebok m. fl.;

beträffande den 2:dre i ordningen,

att han, som är född den 13 oktober 1848, aflagt filosofie kandidatexamen (efter 1853 års stadga) den 29 maj 1875,

att han den 25 maj 1882 aflagt disputationsprof för den filosofiska graden,

att han såsom sökande till lektorsbeställning i historia och modersmålet aflagt dels undervisningsprof i dessa ämnen äfvensom i filosofi och därför erhållit den 26 maj 1883 såsom betyg i historia berömlig, i modersmålet med (utmärkt) beröm godkänd, samt i filosofi med (utmärkt) beröm godkänd dels disputationsprof och för detsamma erhållit den 29 maj 1883 i afseende på så väl afhandlingen som försvaret med beröm godkänd,

att han från trycket utgifvit: »Skolordningsförslaget af den 28 november 1778 jemte historik och bilagor», »Bidrag till den svenska skollagstiftningens historia under parti-tidehvarfvet 1718—1809, I. 1718—1760», afdelningen I. B af samma arbete, innehållande »öfversigter och öfriga bilagor» — med understöd af statsmedel — 1892, »Förslag och åtgärder till svenska skriftspråkets reglerande 1691—1739 jemte en inledande öfversigt af svenska språkets ställning under den föregående tiden (lektorsspecimen), 1883», »Från frihetstiden, några arkivanteckningar» — 1. »Svenska tungomålsgillet och dess förhållande till vetenskapsakademien»; 2. »Några anteckningar om Dalins 'Svenska friheten'», 3. »Huru fru Nordenflycht fick statspension — aftryck ur »Samlaren» — 1885», »Vetenskapsakademien och Lars Laurells rättskrifningsförslag» 1888, recensioner och andra uppsatser i Nordisk revy, Pedagogisk tidskrift, Historisk tidskrift, Samlaren, Nordisk familjebok m. fl., (tillsammans med en annan författare) »Svensk läsebok för allmänna läroverkens mellanklasser» 1880;

beträffande den 3:dje i ordningen,

att han, som är född den 2 juli 1842, vid aflagd filosofie kandidat-examen den 28 mars 1868 erhållit i 6 ämnen 12 hela och 2 halfva betygsenheter, hvaribland laudatur i 3 ämnen,

att han i disputationsexamen för graden den 20 mars 1872 erhållit betyget laudatur i afseende på så väl författandet som försvaret,

att han såsom sökande till en lektorsbefattning i grekiska och latinska språken aflagt dels disputationsexamen och därför erhållit den 27 november 1872 i afseende på författandet cum laude approbatur samt i afseende på försvaret laudatur, dels undervisningsprof i förutnämnda ämnen äfvensom i filosofi och därför nyssnämnda dag erhållit i latin betyget laudatur samt i öfriga delar af profvet betyget cum laude approbatur,

att han från trycket utgifvit, förutom gradualafhandling och lektors-specimen, »En dag i Rom för omkring två tusen år sedan», 1885, »Johan III:s liturgi», oration, 1883, smärre uppsatser i tidskrifter och tidningar;

beträffande den 4:de i ordningen,

att han, som är född den 11 januari 1832, aflagt filosofiekandidat-examen den 13 december 1856 och dervid uti 8 ämnen erhållit 16 hela och 2 halfva betygsenheter, hvaribland laudatur i 2 ämnen,

att han för sökt lektorat i matematik aflagt dels specimen cathedrale och därför den 6 mars 1858 erhållit betyget laudatur dels undervisningsprof och därför nyssnämnda dag erhållit betyget laudatur,

att han aflagt undervisningsprof för sökt lektorsbefattning och därför den 18 maj 1859 erhållit vitsordet laudatur.

Af handlingarne inhemtas vidare angående medsökandena,

att den 5:te i ordningen har i filosofiekandidatexamen 13 $\frac{1}{2}$ betygsenheter, hvaribland laudatur i 2 ämnen,

att han för sin gradualafhandling undfått för författandet med utmärkt beröm godkänd och för försvaret berömlig,

att han för sökt lektorsbeställning aflagt undervisningsprof och dervid erhållit i modersmålet berömlig, i historia och geografi med beröm godkänd, i filosofisk propedeutik berömlig,

att han från trycket utgifvit, med sin gradualafhandling inräknad, 11 skrifter;

att den 6:te i ordningen har i sin filosofiekandidatexamen 12 hela betygsenheter, hvaribland laudatur i 2 ämnen,

att han för sökt lektorsbefattning i latin och grekiska undfått betyget laudatur för såväl disputationsexamen som undervisningsprofvet,

att han från trycket utgifvit 20 skrifter förutom uppsatser, längre och kortare recensioner m. m.;

att de 4 öfriga sökandena hafva i sina filosofiekandidatexamina respektive 15 betygsenheter, deribland 2 laudatur, 12 hela och 2 halfva betygsenheter, hvaribland 1 laudatur, 16 betygsenheter och deribland laudatur i 4 ämnen samt 12 betygsenheter, hvaribland laudatur i 3 ämnen, hvarjemte en af dessa aflagt examen till bergsstaten med 9 betygsenheter i 5 ämnen och såsom hufvudbetyg med beröm godkänd;

att hvar och en af dessa 4 sistnämnda sökande erhållit för aflagda disputationss- eller undervisningsprof synnerligen vackra vitsord och kunnat i sina meritförteckningar i större eller mindre utsträckning upptaga betyget laudatur, som uti ingenderas meritförteckning saknas.

Af denna granskning framgår, att den skolman, som blifvit hugnad med utnämning till den högst aflönade befattningen inom Sveriges lärarecorps, icke kunnat i sin meritförteckning upptaga ett enda laudatur, under det att ingen af hans tio medsökande saknar detta betyg.

Förutsättningarna för skicklighet att sköta den ifrågavarande rektorsbefattningen kunna objektivt bedömas af de betyg öfver förutvarande tjänstgöring, hvilka sökandena af vederbörande undfått. I detta afseende inhemtas af handlingarne,

att den utnämnde tjänstgjort, dels såsom vikarierande, dels såsom ordinarie adjunkt under 10 år och därför af vederbörande rektor den 10 oktober 1875 och den 27 augusti 1894 erhållit det vitsord, att han i denna sin tjänstgöring ådagalagt grundliga kunskaper, lyckliga undervisningsgåfvor samt stort nit och samvetsgrannhet vid uppfyllande af sina pligter, hvarigenom äfvensom genom ett hedrande uppförande han tillvunnit sig medlärares och lärjungars högaktning och förtroende,

att han tjänstgjort såsom rektor vid 5-klassigt läroverk från 1 juni 1876 till slutet af 1879 och från 1 januari 1880 till 1 juli 1884 vid samma till fullständigt på reallinien utvidgade läroverk och därför erhållit den 7 november 1885 såsom vitsord, att han under hela denna sin tjänstetid icke blott i egenskap af lärare med utmärkt nit och skicklighet fullgjort sina tjänsteåligganden utan jemväl såsom läroverkets närmaste styresman visat sig i synnerlig grad besitta de egenskaper, som erfordras för att utöfva godt inflytande på medlärare och lärjungar, hvadan ock hans verksamhet vid läroverket ländt detsamma till mycken båtnad, äfvensom att han städse iakttagit ett värdigt och hedrande uppförande,

att han från den 1 juli 1884 tjänstgjort såsom rektor vid ett fullständigt läroverk och därför den 11 augusti 1894 undfått det vitsord, att han med

utmärkt nit, trohet och skicklighet fullgjort sina tjensteåligganden samt fört en i allo hedrande och efterdömlig vandel, samt

att han den 22 mars 1889 förordnats och befullmäktigats till lektor i kristendom samt historia och geografi.

Bibehåller man samma ordningsföljd mellan de sökande, hvilken iakttagits vid jämförelsen mellan deras kunskapsmeriter, så finner man af bilagorna till statsrådsprotokollet i fråga om tjenstgöring,

beträffande den 1:ste i ordningen,

att han 1879 förordnats till docent och tjenstgjort i denna egenskap samt jemväl såsom t. f. professor under åren 1880 och 1881,

att han utnämns till lektor 1881 och i denna egenskap tjenstgjort från och med vårterminen 1882 till och med vårterminen 1884 samt därför den 12 oktober 1885 erhållit såsom vitsord, att han i denna sin tjenstgöring ådaglagt berömligt nit och berömlig skicklighet, äfvensom i det enskilda lifvet väl och hedrande sig förhållit,

att han tjenstgjort såsom rektor vid högre allmänt läroverk från den 1 juli 1884 till den 1 juli 1886 och har den 7 oktober 1886 deröfver undfått det vitsord, att han under ifrågavarande sin tjenstetid med berömligt nit och berömlig skicklighet till läroverkets sanna båtnad fullgjort sina åligganden,

att han sedan den 1 juli 1886 tjenstgjort såsom rektor vid ett annat högre allmänt läroverk och har därför den 18 augusti 1894 erhållit det vitsord, att han med berömligt nit, trohet och skicklighet fullgjort sina åligganden som rektor samt visat sig vara i besittning af alla på en så viktig och ansvarsfull plats erforderliga egenskaper, äfvensom att han städse fört en i allo hedrande och efterdömlig vandel,

att han varit föreståndare för praktisk profårskurs för lärarekandidater, samt

att han af Kongl. Maj:t den 6 maj 1890 förordnats till ledamot i komitén för utarbetande af förslag till ändringar i läroverksstadgan och deltagit i nämnda komités arbeten åren 1890—1891, 1893—1894;

beträffande den 2:dra i ordningen,

att han tjenstgjort såsom extra lärare vid lägre allmänt läroverk läsåret 1876—1877 och har enligt det af vederbörande rektor deröfver den 25 februari 1881 utfärdade tjenstgöringsbetyg vid denna sin undervisning ådaglagt berömvärdt nit och berömvärd skicklighet,

att han tjenstgjort såsom extra lärare vid gymnasium läsåren 1877—1880 och vid ett högre latinläroverk läsåret 1880—1881 samt såsom vikarierande lektor vid sistnämnda läroverk läsåret 1881—1882 och att han enligt deröfver den 28 februari 1882 och den 17 juni 1882 afgifna tjenstgöringsbetyg af vederbörande rektor vid denna sin undervisning ådaglagt berömvärdt nit

och berömvärd skicklighet samt en mycket god förmåga att uppehålla ordningen bland lärjungarne, hvarjemte han sedan höstterminen 1879 biträdt betygsgifvande rektorn vid uppgörandet af planer och anordningar för undervisningen och skolans verksamhet i öfrigt samt vid uppsättandet och expedierandet af hithörande skrivelser, vid hvilka åliggandens fullgörande han visat såväl en synnerlig duglighet som ett ovanligt ordningssinne,

att han af vederbörande läroverksstyrelse undfått det vitsord, att han under förenämnda tjänstgöringstid, omfattande åren 1876—1882, gjort sig känd för en hedrande vandel,

att han förestått byråchefsbefattningen för högre undervisningsärenden i Kongl. ecklesiastikdepartementet från den 1 augusti 1882 till nämnda års slut och har enligt deröfver den 22 november 1882 och den 3 januari 1883 afgifna betyg under denna sin tjänstgöring ådagalagt en med utmärkt nit och ordningssinne förenad synnerlig skicklighet vid fullgörandet af honom uppdragna, till nämnda befattning hörande göromål,

att han den 29 maj 1883 utnämnts till lektor i historia och modersmål vid ett högre allmänt läroverk och förordnats den 6 juli samma år att bestrida rektorsbefattningen vid nyssnämnda läroverk och har deröfver den 12 november 1884 erhållit det intyg, att han i båda dessa egenskaper med berömligt nit och berömlig skicklighet, ordning och punktlighet samt till läroverkets sanna båtnad fullgjort sina åligganden,

att han den 28 mars 1884 förordnats till rektor vid ett annat statens högre allmänt läroverk, att detta rektorsförordnande förnyats den 7 mars 1889 och den 16 maj 1894, hvardera gången för en tid af fem år, räknadt från den 1 juli, och har han därför den 24 augusti 1894 erhållit såsom vitsord, att han vid skötandet af sina befattningar ådagalagt grundliga kunskaper, lyckliga läraregåfvor, oförtröttadt nit och synnerlig skicklighet samt att han såväl genom sin lärareverksamhet som genom sin synnerligen framstående förmåga och duglighet såsom rektor gjort sig förtjent af läroverksstyrelsens tacksammaste erkännande, äfvensom att han gjort sig känd för en hedrande vandel;

beträffande den 3:dje i ordningen,

att han tjänstgjort såsom vikarierande adjunkt vid allmänt högre läroverk läsåret 1862—1863 och har deröfver den 25 november 1868 erhållit såsom vitsord, att han med berömligt nit och skicklighet fullgjort de till förberörda honom anförtrödda lärarebefattning hörande åligganden samt derunder i allmänna lefvernet hedrande och värdigt sig förhållit,

att han tjänstgjort såsom extra lärare vid högre allmänt läroverk höstterminen 1868 och har därför den 30 mars 1869 erhållit det betyg, att han under denna tid i sin tjänstgöring ådagalagt grundliga kunskaper, lyckliga

undervisningsgåfvor, stor samvetsgrannhet och har härigenom äfvensom genom ett i allo hedrande uppförande tillvunnit sig medlärares och lärjungars aktning och tillgifvenhet,

att han utnämnts och förordnats till universitetsdocent i latinska språket den 20 mars 1872,

att han utnämnts till lektor i grekiska och latinska språken den 4 december 1872,

att han den 20 december 1872 förordnats till rektor vid högre allmänt läroverk,

att han den 21 januari 1880 befullmäktigats att vara rektor vid 5-klassigt läroverk,

att han enligt betyg af den 20 september 1882 tjenstgjort dels såsom rektor vid högre allmänt läroverk från och med den 1 januari 1873 till den 1 januari 1878, dels såsom lektor vid samma läroverk från sistnämnda dag till den 1 maj 1880, dels ock från sistnämnda dag såsom rektor vid lägre allmänt läroverk och öfver denna tjenstgöring fått sig det vitsord meddeladt, att han i dessa särskilda befattningar fullgjort sina åligganden med berömligt nit och berömlig skicklighet samt iandel och lefverne värdigt och hedrande sig städse förhållit,

att han den 13 oktober 1882 förordnats till rektor vid högre allmänt läroverk, hvilket förordnande förnyats den 16 september 1887, och har med anledning deraf den 3 april 1889 undfått det vitsord, att han, som från och med vårterminen 1883 oafbrutet tjenstgjort och då fortfarande tjenstgjorde såsom rektor vid högre allmänt läroverk och såsom domkapitelsledamot, vid fullgörandet af sina tjensteåligganden såsom domkapitelsledamot, rektor och lärare städse ådadalagt berömligt nit, berömlig skicklighet och iandel sig väl och hedrande förhållit,

att han den 22 mars 1889 förordnats till rektor vid annat högre allmänt läroverk och den 20 november 1889 utnämnts till lektor i latinska och grekiska språken vid samma läroverk och har den 15 augusti 1894 undfått det betyg, att han, som sedan den 1 juli 1889 vid nämnda läroverk tjenstgjort, derunder ådadalagt berömligt nit och berömlig skicklighet samt i öfrigt värdigt och hedrande sig förhållit;

beträffande den 4:de i ordningen,

att han den 30 januari 1858 förordnats att under återstående delen af vårterminen samt den 28 juli samma år att under årets hösttermin bestrida den matheseos lectionen tillhörande undervisningsskyldighet vid högre elementarläroverk och deröfver den 14 december 1858 undfått det vitsord, att han sina åligganden med utmärkt nit och skicklighet fullgjort,

att han den 16 juni 1859 konstituerats till adjunkt vid högre elementar-

läroverk, i hvilken egenskap han tjenstgjorde till höstterminens slut 1859, och har han den 5 juli 1894 därför erhållit såsom vitsord, att han under denna tid i sin tjenstgöring ådagalade utmärkt skicklighet och nit, äfvensom var känd för en hedrande vandel,

att han enligt tjenstgöringsbetyg af den 18 augusti 1894 blifvit befullmäktigad till lektor vid högre allmänt läroverk den 5 oktober 1859, i hvilken egenskap han tjenstgjort från början af år 1860, förordnad den 26 augusti 1872 att under höstterminen sistnämnda år uppehålla rektorsgöromålen vid samma läroverk, hvilket förordnande förnyades för hvarje följande termin till och med vårterminen 1875, förordnad af Kongl. Maj:t den 31 maj 1875 att under en tid af fem år från den 1 juli samma år och 7 maj 1880 att fortfarande från den 1 juli 1880 tills vidare bestrida rektorsbefattningen vid nämnda läroverk, och har under förenämnde tjenstgöring fullgjort sina åligganden med utmärkt nit och berömlig skicklighet samt fört en hedrande vandel,

att han den 29 april 1869 förordnats till ledamot i matematisk-naturvetenskapliga lärobokskommissionen 1869—1871,

att han förordnats den 12 juni 1873 att deltaga i öfverläggningar rörande åtskilliga läroverksfrågor, den 29 september och 11 december 1879 att deltaga i öfverläggningar rörande undervisningsplaner, och den 17 juni 1893 till ledamot i skollagskomitén.

Handlingarne lemna upplysning, att ej mindre den 5:te och 6:te i ordningen utan jemväl de 4 följande hafva i sina meritförteckningar kunnat upptaga betyg öfver en såsom utmärkt och berömlig vitsordad tjenstgöring samt öfver en hedrande vandel.

Ur den sålunda gjorda granskningen af de till statsrådsprotokollet hörande handlingarna framgår såsom resultat, att till innehafvare af den indräktiga rektorsbefattningen i Malmö blifvit, på tillstyrkan af herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet samt statsrådets öfriga ledamöter, utnämnd en skolman, som hvarken med hänseende till förtjenst eller skicklighet har något på objektiva grunder fotadt företräde framför åtskilliga af de medsökande. Den utnämndes lärdomsmeriter äro icke af beskaffenhet att för honom grundlägga företräde framför någon af medsökandena. Beträffande skickligheten utvisa tjenstgöringsbetygen, att densamma hos flera bland hans medsökande är vitsordad till deras förmån framför honom.

Alldenstund det för de allmänna läroverken är af vigt, att de der anstälde lärarne äro i besittning af gedigna kunskaper samt att de i utöfningen af sin tjenst ådagalägga duglighet och pligttrohet, så måste såsom förutsättning och vilkor för upprätthållandet af dessa höga fordringar uppställas ett noggrant iakttagande och en följdriktig tillämpning af den

grundsatsen, att befordringar inom lärarecorpsen försiggå efter allmängiltiga och objektiva grunder. Sker icke detta, utan i stället vidsträckt spelrum gifves åt den subjektiva uppfattningen vid befordringar till rektorsbeställningar, så verkar sådant till skada för läroverken.

Inom utskottet hafva vi på grund af bilagorna till statsrådsprotokollet hemställt, att utskottet skulle med anledning af ifrågavarande utnämning göra inför Riksdagen sådant tillkännagifvande, som omförmäles uti 107 § regeringsformen.»

af herrar *Vahlin, Boström, Elowson, Olsson* i Maglehult, *Bengtsson, Gyllensvärd* och *Johnsson*, hvilka anförde:

»(Protokoll öfver landtförsvarsärenden den 30 mars 1894, 37:o).

Enligt anförda statsrådsprotokoll har Kongl. Maj:t, på föredragning af herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, tilldelat f. d. öfverstelöjtnanten B. H. von Hall en gratifikation ur invalidhusfonden af 500 kronor.

Af de upplysningar, som reservanterna inhemtat, framgår, att von Hall åtnjuter pension från arméens pensionskassa till belopp af 3,120 kronor. Till von Halls ansökan om »fortfarande understöd» från invalidhusfonden finnes bifogadt följande intyg:

»Att f. d. öfverstelöjtnanten vid k. Skaraborgs regemente B. H. von Halls ekonomiska ställning icke undergått någon förändring till förbättring sedan han första gången hugnades med understöd, varder härmed intygadt.

Stockholm den 5 januari 1894.

Gust. Geijer,

f. d. öfverstelöjtnant.

Carl Broman,

major.»

De bestämmelser för användandet af invalidhusfondens medel, som i öfverensstämmelse med af Kongl. Maj:t framlagdt förslag, af Rikets Ständer godkändes, innehållas i deras här återgifna skrifvelse af den 2 juni 1848.

»S. A. K.

Sedan Rikets senast församlade Ständer, uti underd. skrifvelse af den 22 Febr. 1845, förnyat den vid 1840—1841 årens riksdag gjorda anhållan, dels att invalidinrättningen å Ulriksdal måtte upplösas och dervarande Kongl. Slott blifva för sin egentliga bestämmelse eller annat ändamål ledigt, dels ock att nådig framställning måtte till Rikets Ständer aflåtas om användande af invalidhusfondens tillgångar på ett sätt, hvarigenom det med dessa medel afsedda ändamål kunde befrämjas, så har E. K. M., genom till Rikets nu

församlade Ständer aflåten skrifvelse, tackts i nåder tillkännagifva, det E. K. M. redan gått Rikets Ständers önskan om förändring med invalidernes underhåll sålunda till mötes, att E. K. M., såsom en förberedande åtgärd till den ifrågasatta förändringen, förordnat, att tills vidare ingen invalid finge å Ulriksdal intagas, i följd hvaraf invalidernes antal förminskats under de tvenne sista åren från 82 till 54; hvarjemte E. K. M., under förklarande, att det vore angeläget, att *städse* ega nödiga medel, för att åt sådane afskedade och i behof stadda krigsmän, för hvilka invalidinrättningen varit afsedd, kunna på annat sätt bereda vård och underhåll, förbehållit Sig, att de till nämnda inrättning anslagna hemmansräntor, äfvensom invalidhusfondens samlade kapital, fortfarande och allt framgent förblefve till E. K. M:s nådiga disposition, så att de af berörda räntor och kapital inflytande årliga tillgångar måtte efter behof kunna användas till pensioner och gratifikationer åt sådane afskedade krigsmän af så väl arméen som flottan, hvilka, enligt nu gällande föreskrifter, kunde å invalidinrättningen intagas, samt uppkommande öfverskott tilläggas den redan befintliga kapital-fonden; och ansåge E. K. M. pensionernas belopp kunna bestämmas, på sätt i Rikets Ständers förberörda underd. skrifvelse jemväl blifvit föreslaget, nemligen till 200 r:dr för officer, 133 r:dr 16 sk. för underofficer och 80 r:dr för korporal eller soldat, hvilket sistnämnda belopp dock borde kunna förhöjas, när särskilda omständigheter dertill föranledde.

Rikets Ständer, som icke haft något att erinra emot det af E. K. M. i nåder gjorda förbehåll, hafva alltså lemnat bifall dertill, att de invalidinrättningen anslagna hemmansräntor och invalidhusfondens samlade kapital fortfarande såsom hittills må förblifva till E. K. M:s nådiga disposition; anhallande Rikets Ständer i underd., att E. K. M. tacktes i en icke aflägsen framtid sätta Sin i nåder tillkännagifna afsigt, angående invalidinrättningens upphörande, i verkställighet, och då i nåder förordna att, om de vid oftanämnde inrättning anstälde tjenstemän äro berättigade till större eller mindre pensioner, sådane böra utgå af inrättningens egna tillgångar och icke komma att belasta den allmänna indragningsstaten.

Hvilket Rikets Ständer få, såsom svar i ämnet, hos E. K. M. i underdånighet anmäla.

Rikets Ständer framhärda etc.

Stockholm den 2 Juni 1848.»

Reservanterna ha särskild anledning att, med hänvisning till denna skrifvelse, framhålla:

Att de af Kongl. Maj:t föreslagna beloppen å pensioner icke endast afse hvad som borde tilldelas vid invalidinrättningens upplösning der intagna

invalider, utan äfven måste anses skola allt fortfarande tjena till efterrättelse vid utdelningar från fonden; liksom att understöd från fonden endast borde för beredande af vård och underhåll tilldelas sådana afskedade krigsmän, som kunnat å invalidinrättningen intagas.

Genom den von Hall, i enlighet med den grad han vid sitt afskedstagande innehade, tillförsäkrade pension, lär från statens sida få anses vara till fullo sörjdt för hans vård och underhåll; de »bevekande omständigheter», som för Kongl. Maj:ts åtgärd åberopas, torde därför hänföra sig till sådana ekonomiska förhållanden, till hvilka vid utdelandet af statsunderstöd icke kan tagas hänsyn. Härutöfver har äfven beloppet af det von Hall tilldelade understöd betydligt öfverstigit hvad, med iakttagande af utaf Kongl. Maj:t godkända bestämmelser, bort till honom från invalidhusfonden utdelas; och synes ett öfverskridande af dessa bestämmelser i anförda fall så mycket mer anmärkningsvärdt, som von Hall vid samma föredragning, utom här påtalade gratifikation, äfven — i likhet med hvad föregående år varit fallet — tilldelats ett understöd från Vadstena krigsmanshuskassa till belopp af 300 kronor.

På anförda skäl hafva vi inom utskottet yrkat, att förevarande ärende skulle för Riksdagen jemlikt § 107 regeringsformen anmälas.

Reservanterna hänvisa till stöd för detta sitt yrkande, utöfver hvad här redan anförts, till den reservation, som, berörande likartadt ärende, finnes bifogad konstitutionsutskottets memorial n:o 24 för år 1893, liksom till den anmälan för Riksdagen, som, med anledning af samma ärendes behandling, af konstitutionsutskottet gjordes i dess memorial n:o 7, 3:o år 1894, men anse sig likväl böra här ytterligare betona:

Att de höjda såväl löne- som pensionsförmåner för officerare, som nu mera inträdt, borde — i likhet med hvad är förhållandet med statens öfriga tjänstemän — göra särskilda nådegåfvor för dem öfverflödiga; liksom att det missnöje, som ett särskildt gynnande af tjänstemän, tillhörande en viss klass, alltid är egnadt att uppväcka, i förevarande fall måste vinna ökadt berättigande af det förhållande, att genom ett frikostigt understödjande af tillräckligt pensionerade officerare, understödet åt ytterst otillräckligt pensioneradt manskap måste än mer inknappas *).

*) Vid föredragning i statsrådet den 30 mars 1894 utdelades gratifikationer från invalidhusfonden till 24 f. d. officerare med i medeltal 333 kronor till hvarje, åt 22 f. d. underofficerare med 78 kronor och till 480 menige med, likaledes i medeltal, 17 kronor till hvarje; vid samma tillfälle utdelades från Vadstena krigsmanshuskassa i understöd till 10 f. d. officerare sammanlagdt 3,300 kronor och till 1 f. d. underofficer 50 kronor.

samt af herr *Johnsson*, som yttrat:

»(Protokoll öfver finansärenden den 26 januari 1894, n:o 1.)

På tillstyrkan af statsrådet och chefen för finansdepartementet har Kongl. Maj:t utfärdat förordning angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket, innefattande förändring i förvaltningen af de civila, militie och ecklesiastika bostälernas skogar, samt ändring i dispositionen af de medel, som inflyta för skogsalster från de ecklesiastika bostälernas skogar.

I öfverensstämmelse med allmänna lagens föreskrift i 26 kapitlet 2 § byggningabalken, stadgades i § 24 af kongl. förordningen om skogarna i riket den 1 augusti 1805, att när socknemän skulle prestgård bygga och bättra, egde de å prestboställets egor taga dertill nödigt timmer och virke, så vida der tillgång fans, utan att skogen till prestboställets öfriga behof för mycket medtogs.

Beträffande boställshafvares rätt till skogens afkastning, egde han enligt § 23 i nämnda skogsordning, ehvad han vore militär, civil eller prest, att nyttja den skog, som tillhörde bostället, till husbehof, men ej till afsalu, utom att under vissa förhållanden kolning till afsalu kunde medgifvas. Först vid 1836 års militieboställsordning medgafs under vissa förhållanden innehafvare af militieboställe att tillgodogöra sig den skogstillgång, som öfversköt husbehofvet. Genom analog tillämpning af nämnda boställsordning utsträcktes detta medgifvande småningom äfven till innehafvare af ecklesiastika boställen.

Till legaliserande af sist berörda förhållande, anhöllo Rikets ständer uti underdånig skrifvelse den 5 december 1854, att, sedan ordnad skogshushållning blifvit införd å alla till civil-, militie- och ecklesiastikstaten hörande skogar, boställshafvare måtte, jemte det han tillförbundes att, i enlighet med uppgjord och fastställd skoghushållningsplan samt under jägeribetjeningens tillsyn, vårda boställets skog, erhålla rättighet att af de årliga afverkningarna å densamma afyttra hvad som öfversteg boställets behof. I öfverensstämmelse härmed föreslog den af Kongl. Maj:t den 20 juni 1855 förordnade komité, som hade i uppdrag att afgifva utlåtande och förslag angående åtgärder för befrämjande af en förbättrad skogshushållning, i betänkande den 28 juni 1856, att om boställsinnehafvaren efterlefde hushållsplanen, skulle han vara berättigad att till afsalu eller annorledes fritt använda hvad af skogens afkastning icke åtginge till boställets behof; dock att till förekommande af allt för stor olikhet i den förmån, som derigenom skulle tillkomma innehafvare af boställen med större skogstillgång mot desse, som hade ringa eller ingen, komitén föreslog ett maximum af den skogsmark, hvarutöfver boställshafvare icke finge anlita skogen till afsalu. En af Kongl. Maj:t, den 30 maj 1857

hos Rikets ständer gjord framställning i det af nämnda komité angifna syfte vann emellertid icke ständernas bifall.

I sitt den 26 april 1862 afgifna förslag till förordning rörande skogarna i riket hemställde derefter skogsstyrelsen, dels, beträffande boställshafvares rätt till skogens afkastning, att hälften af afkastningen utöfver husbehovet borde tilläggas boställshafvare, derest icke vid hushållningsplanens pröfning högre andel ansåges böra honom tilldelas och sådant på derom gjord ansökning af Kongl. Maj:t medgäfves, dels i fråga om församlings rätt till prestboställes skog, att socknemän, när de skulle prestgård bygga eller bättra, skulle ega att för berörda behof från boställets eller annat dertill hörande hemmans eller lägenhets skog, efter utsyning af behörig skogstjensteman, taga nödigt timmer och virke, så vidt med bevarande af skogens bestånd efter antagen hushållningsplan kunde ega rum utan inskränkning i den tillgång till skogsalster till husbehof, som eljest erfordrades, eller i den rätt till afkastningen, som enligt förslaget, enligt hvad härofvan blifvit nämndt, skulle tillkomma boställshafvaren.

I sammanhang med pröfningen af förenämnda förslag, väcktes vid 1862—1863 års riksdag, genom särskild motion, jemväl förslag derom, att Riksens ständer måtte hos Kongl. Maj:t anhålla om utfärdande af en förordning, hvarigenom tillåtelse lemnades socknemännen, att, vid ifrågakommen kyrkobyggnad, till bestridande af kostnaderna därför, efter utsyning använda skogen för kyrkans räkning, såväl genom virkets nyttjande som genom försäljning deraf och de inflytande medlens användande till nödige utgifter i och för byggnaden, i den mån skogstillgången sådant kunde medgifva, likväl med iakttagande deraf, att nödiga tillgångar för prestbolsinnehafvaren ej måtte saknas.

Med anledning häraf aflät Riksens ständer skrifvelse den 25 november 1863, angående förändrade föreskrifter i afseende å skogshushållningen i riket, dervid Riksens ständer anförde, bland annat, att »sedan vid innevarande riksdag blifvit hos Rikets ständer framställda åtskilliga förslag till förändring i nu gällande föreskrifter rörande skogshushållningen i riket, hafva Rikets ständer, för bedömande hvilka åtgärder, med anledning häraf lämpligen borde af Rikets ständer nu vidtagas, funnit sig böra taga i betraktande den ståndpunkt, på hvilken denna, sedan flera riksdagar tillbaka under behandling varande fråga för närvarande sig befinner. Det har härvid funnits ostridigt, att en förändring i de bestående förhållandena är af behovet påkallad, och Rikets ständer anse sig icke behöfva upprepa de mångfaldiga skäl härför, hvilka tillföre vid flera särskilda tillfällen blifvit af Rikets ständer hos Eder Kongl. Maj:t andragna.»

Med afseende å boställsskogar anför Rikets ständer vidare, »att sko-

gar å boställen skola, så vidt de ej ligga i samfallighet med enskild egen-
dom eller annat hinder möter, till regelbunden hushållning indelas»;

»att, derest, vid indelning af boställes skog, densamma finnes i be-
betydligare mån öfverstiga boställets behof af skogsfång, skogen, i dess helhet
eller lämplig del deraf, skall ställas under vård och förvaltning af skogs-
styrelsen, med iakttagande att af skogens behållna afkastning i första rummet
må tilldelas boställshafvaren, hvad honom med afseende på hittills åtnjuten
rätt eller förhanden varande förhållanden skäligen bör tillkomma, samt åter-
stoden tillfalla Kongl. Maj:t och kronan, men vid militieboställen disponeras
af vederbörande boställsdirektion och vid ecklesiastika boställen, i öfverens-
stämmelse med kongl. förordningen den 11 juli 1862, användas till bidrag
vid reglerande af presterskapets inkomster.»

»Kommunerna hafva redan den rätt till prestbolens skogar, att de der-
städes åtnjuta utsyning för de byggnader å prestbolen, hvilka det åligger
socknemännen att uppföra och bättra. Det har syntts billigt att denna
utsyningsrätt medgifves äfven för kyrkobyggnader; och hafva Rikets ständer
funnit en sådan förändring desto hellre kunna ske, som den väl samman-
hänger med de ecklesiastika boställes egenskap att vara till kyrkans gagn
anslagna.»

Beträffande åberopade kongl. förordningen den 11 juli 1862, så före-
kommer, att sedan Rikets ständer i skrifvelse af den 6 juli 1857 inför Kongl.
Maj:t anmält de åsikter, hvilka hos Rikets ständer gjort sig gällande i afseende
på den rigtning, hvori ordnandet af presterskapets löner borde sökas samt, i
enlighet dermed, uppgifvit de grunder, hvilka de ansett härvid böra följas,
med anhållan derjemte, att en komité af sakkunnige män måtte tillsättas
för att med hufvudsaklig ledning af dessa grunder, uppgöra förslag till allmänt
ordnande af presterskapets aflöning, så har Kongl. Maj:t, som ansett nödigt
att, innan frågan till förberedande behandling öfverlemnades åt en komité,
inhemta Rikets ständers mening om de grunder, som kunde vinna Rikets
ständers gemensamma godkännande, så att tvekan emellan skiljaktiga me-
ningar, åtminstone om väsentliga delar, ej vidare kunde ega rum, i proposi-
tion af den 4 november 1859, dels framställt förslag om ändring i de af
Rikets ständer i omförmälda skrifvelse angifna grunder, dels ock de ytter-
ligare bestämmelser, rörande hvilka Kongl. Maj:t funnit tjenligt, att beslut
på förhand blefve af Rikets ständer fattadt; varande i sådant afseende till
Rikets ständers pröfning och godkännande framlagdt förslag, sammanfattadt
i tolf särskilda punkter.

I Rikets ständers skrifvelse den 26 september 1860 äro angifna de
grunder som borde göras gällande vid regleringen af presterskapets inkom-
ster. Samma skrifvelse innehåller i detta afseende bland annat:

att presterskapets inkomster fördelas sålunda, att hvarje tjenstgörande prestman erhåller en efter tjenstegrad och embetsåligganden lämpad anständig bergning. Afgifter, som af en församling utgå, eller inkomster, som till följd af bidrag från densamma tillfalla dess presterskap, må ej till aflönande af annan församlings prest användas, men väl sådana medel, som grunda sig på statsanslag eller arrenden af kronohemman och lägenheter, som icke äro bostadsboställen, i händelse af befogenhet från en till annan församling öfverflyttas eller alldeles indragas. Det senare dock endast i de fall då de icke äro presterskapet för all framtid tillförsäkrade;

att presterskapets inkomster, utan att ingå till statsverket i annan ordning än omedelbart ur den enskilde medborgarens händer komma presterskapet till godo; samt

att boställe, som afses att af löntagaren bebos och brukas, beräknas till en dess verkliga värde motsvarande inkomst;

att presterskapet anslagen jord, som icke utan olägenhet kan i förening med bostadsboställe brukas, — derifrån undantagne de i vissa orter befintliga enkesäten, — utarrenderas efter de grunder, som kunna varda fastställda m. m.

Sist församlade kyrkomöte har i skrifvelse den 30 september 1893 hos Kongl. Maj:t anhållit, att, när vården om de ecklesiastika boställes skogar på det närmaste berörde presterskapets ekonomiska ställning, Kongl. Maj:t måtte, innan ny lag rörande vården om de allmänna skogarna i riket utfärdades, lemna kyrkomötet tillfälle att yttra sig öfver de delar af samma bestämmelser, som kunde angå ecklesiastika boställen.

Kyrkomötet anför nemligen: »Inom kyrkomötet har fråga blifvit väckt i syfte att, innan ny lag rörande vården om de allmänna skogarna i riket utfärdades, kyrkomötet måtte höras öfver de delar af densamma, som anginge ecklesiastika boställen; till stöd för hvilken framställning hufvudsakligen anförts, att presterskapet icke lemnats tillfälle att uttala sig angående de närmare bestämmelser, som i fråga om hushållningen med boställsskogarna blifvit meddelade efter 1862—1863 års riksdag, ehuru dessa bestämmelser icke så obetydligt afveke från det af Rikets ständer vid samma riksdag fattade beslut angående hushållningen med de ecklesiastika boställsskogarna.»

Då i skogsförfattningar, som efter år 1866 utan kyrkomötets hörande utfärdats, förekomme bestämmelser, hvilkas öfverensstämmelse med presterskapets privilegier och förenämnda Riksdags beslut angående boställsskogarne måhända vore omtvistelig, och då i allt fall hushållningen med de ecklesiastika boställes skogar vore af mycket stor betydelse för den svenska kyrkans ekonomiska förhållanden, ansåg kyrkomötet ifrågavarande förslag hafva tillräckliga skäl för sig, hvadan kyrkomötet hos Kongl. Maj:t anhöll, att,

innan ny lag rörande vården om de allmänna skogarna i riket utfärdades, kyrkomötet måtte komma i tillfälle att yttra sig öfver de delar af densamma, som angå ecklesiastika boställen.

Af det anförda torde otvetydigt framgå, att de beslut, som blifvit af Rikets ständer fattade med afseende å förvaltningen af de ecklesiastika boställenas skogar och användningen af behållen afkastning af dem, icke lärer berättiga Kongl. Maj:t att, utan vederbörandes hörande, utfärda ifrågasvarande förordning angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894, enär presterskapets privilegier af den 16 oktober 1723 härigenom blifvit för nära trädde, samt församlingarnas rätt till viss förmån från de ecklesiastika boställenas skogar icke utan Riksdagens medgifvande torde kunna ändras.

På dessa skäl har jag ansett, att detta ärende enligt 107 § regeringsformen bort för Riksdagen anmälas.